

بررسی ابعاد شفافیت سود حسابداری و رابطه آن با ویژگی‌های شرکت در

بورس اوراق بهادار تهران

ایرج نوروش^۱ / رضا حصارزاده^۲

چکیده

شفافیت سود حسابداری در زمره مباحث با اهمیت حسابداری و گزارشگری مالی قرار دارد. این نوشتار به بررسی ابعاد شفافیت سود حسابداری و رابطه آن با برخی از ویژگی‌های شرکت در بورس اوراق بهادار تهران می‌پردازد. تحقیقات گذشته عمدتاً بر روی بعد و جنبه‌ای خاص از شفافیت سود حسابداری متمرکز بوده‌اند. معیار شفافیت سود در تحقیق پیش رو از تجمع و ترکیب چهار مورد از ویژگی‌های کیفی سود که سبب شفاف شدن آن می‌گردد، حاصل شده است. این ویژگی‌ها عبارتند از کیفیت اقلام تعهدی، محافظه کاری، عدم هموارسازی و قابلیت پیش بینی سود. در تحقیق حاضر، شفافیت سود در دو حوزه رابطه بین ابعاد شفافیت و نیز رابطه بین شفافیت و وضعیت اقتصادی شرکت، بررسی گردید. نتایج حاصل از بررسی شفافیت سود در حوزه اول، نشان داد که بین کیفیت اقلام تعهدی و محافظه کاری سود، عدم هموارسازی سود و قابلیت پیش‌بینی سود، کیفیت اقلام تعهدی و عدم هموارسازی سود، رابطه معنی‌دار منفی و بین کیفیت اقلام تعهدی و قابلیت پیش بینی سود رابطه معنی‌دار مثبت وجود دارد. در حالی که رابطه محافظه کاری با عدم هموارسازی سود و قابلیت پیش‌بینی سود به لحاظ آماری تایید نگردید. آزمون فرضیات مربوط به بررسی رابطه بین شفافیت سود و وضعیت اقتصادی شرکت نشان داد که شرکت‌های دارای محدودیت در تامین مالی و شرکت‌های زیان ده نسبت به سایر شرکت‌ها شفافیت سود کمتری دارند. در این حوزه ارتباط معنی‌دار بین شفافیت سود حسابداری و ارزش شرکت و همچنین رابطه بین شفافیت سود حسابداری و نوسانات جریان نقدی عملیاتی یک دوره بعد، تایید نگردید.

واژگان کلیدی: شفافیت سود، کیفیت اقلام تعهدی، محافظه کاری سود، عدم هموارسازی سود، قابلیت پیش بینی سود، محدودیت در تامین مالی.

طبقه‌بندی موضوعی: G32, G31

۱- مقدمه

باتصویب سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و ابلاغ بند ج سیاست‌های مذکور در پیچه جدیدی بر اقتصاد ایران و واگذاری امور به بخش خصوصی گشوده شد. تحولی که برخی از آن به عنوان انقلاب اقتصادی ایران نام می‌برند، در سایه اجرای صحیح، عواید بسیاری مانند رفاه بیشتر و اجرای عدالت در کشور به دنبال خواهد داشت (کرد زنگنه و دیگران، ۱۳۸۶). دستیابی به این نکته اساسی توسط بانک جهانی "که شفافیت باید در هر خصوصی سازی وجود داشته باشد، این مهمترین تجربه ای است که به دست آمده است"، شاید اصلی ترین کلید در برنامه‌های خصوصی سازی در کشورها محسوب گردد. صورتها و گزارشهای مالی به عنوان یکی از مهمترین منابع اطلاعاتی نیز از این قانده مستثنی نیستند. بوشمن و همکاران (Bushman, et al., 2001) بیان می‌دارند گزارش‌های مالی می‌تواند از سه طریق بازار سرمایه را متأثر گردانند. اول، گزارش‌های مالی بهتر کمک می‌کند سرمایه‌گذاری‌های بد و خوب تشخیص داده شود که این موضوع ریسک برآورد و در نتیجه هزینه سرمایه را کاهش می‌دهد. دوم گزارش‌های مالی با کیفیت‌تر، سرمایه‌گذاران را در تمیز دادن مدیران خوب و بد یاری رسانده و از این رو موجب کاهش هزینه‌های نمایندگی و بالتبع هزینه سرمایه می‌شود. سوم، گزارش‌های حسابداری مبهم سبب تضعیف رابطه ارقام حسابداری و واقعیات اقتصادی شده و خواه ناخواه موجب افزایش عدم تقارن اطلاعاتی می‌گردد. باتاچاریا و همکاران (Bhattacharya, et al., 2003) اشاره نموده‌اند در چنین شرایطی تامین کنندگان منابع با افزایش قیمت فروش و کاهش قیمت خریدشان به حفاظت از منافع خویش می‌پردازند. این واکنش باعث افزایش هزینه‌های معاملات و کاهش حجم معاملات خواهد شد.

این تحقیق با ایده گرفتن از باتاچاریا و همکاران (۲۰۰۳) و بیدل و همکاران (Biddle, et al., 2006) با طرح ۱۰ فرضیه به بررسی شفافیت سود حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌پردازد. تحقیقات قبلی در حوزه حسابداری عمدتاً بر روی بعد و جنبه ای خاص از شفافیت سود حسابداری متمرکز و هر کدام دارای نتایج مشابه و متضادی بوده‌اند. معمولاً در این گونه تحقیقات، از شاخص‌های منفرد استفاده شده است. بنابراین سؤالاتی که پیرامون این تحقیقات در ذهن ایجاد می‌گردد این است که اولاً آیا خود ابعاد متنوع شفافیت سود، رابطه معنی داری با یکدیگر دارند؟ ثانیاً در صورت ترکیب و تجمیع این ابعاد، شاخص حاصل با وضعیت اقتصادی شرکت رابطه معنی داری دارد؟

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱- مبانی نظری تحقیق

بال و همکاران (Ball, et al., 2000) استدلال نموده‌اند که حسابداری محافظه کارانه موجب کاهش عدم تقارن اطلاعاتی می‌گردد. بعلاوه بیان می‌دارند که محافظه کاری حسابداری سبب افزایش ارزش اطلاعاتی می‌شود. زیرا انتظار می‌رود اطلاعاتی را در مورد مدیرانی که ممکن است متمایل به مخفی کاری باشند، فراهم آورد. اگرچه بعضی از محققین با این استدلال که حسابداری محافظه کارانه از انتقال به موقع اخبار خوب ممانعت کرده و باعث نوعی اختلال می‌گردد بیان داشته‌اند که عدم محافظه کاری سود الزاما منجر به ابهام در سود نمی‌شود، باتاچاریا و همکاران (Bhattacharya, et al., 2003) معتقدند با توجه به اینکه انتظار می‌رود که مدیران، تمایلشان به سوی بیش نمایی دارایی و درآمد باشد، سود محافظه کارانه شفاف‌تر است. زیرا گزارش‌های حسابداری با احتمال کمتری در معرض سوگیری مدیریت قرار گرفته و باعث کاهش اختلال در سودهای حسابداری و افزایش شفافیت سود می‌گردد. انتظار می‌رود به کارگیری رویه‌های حسابداری محافظه کارانه برای محاسبه سود، به دلیل گنجاندن مقادیر بیشتری از زیان‌های اقتصادی نسبت به منافع اقتصادی، منجر به اقلام تعهدی منفی گردد. بنابراین مقادیر کوچکتر اقلام تعهدی، محافظه کاری بیشتری را منعکس می‌کند.

فودنبرگ و همکاران (Fodenberg, et al., 1995) بیان می‌دارند که بعضی از استانداردهای حسابداری یا بعضی از انگیزه‌های مدیریت ممکن است منتهی به هموارسازی سود در طول زمان گردد. اگر سودهای حسابداری به صورت مصنوعی هموار گردد آنگاه سود حسابداری در نمایش آهنگ صحیح عملکردی شرکت با چالش مواجه خواهد شد و چنین کاهشی در ارزش اطلاعاتی سود موجب کم نمودن شفافیت سود می‌شود. این مطلب بر دیدگاه لئوز و همکاران (Leuz, et al., 2002) منطبق می‌باشد. زاروین (Zaroin, 2002) اشاره نموده است که هموارسازی سود می‌تواند به عنوان ابزاری برای انتقال اطلاعات دلخواه مدیر، توسط وی استفاده شود و شفافیت سود را کاهش دهد. از آنجا که بخشی از هموارسازی سود پیامد ذاتی فرآیند حسابداری تعهدی است، به طور کلی انتظار می‌رود این معیار منفی باشد. هرچه همبستگی منفی تر باشد، احتمالا موجب مخدوش نمودن تصویر نوسانات در عملکرد اقتصادی شرکت شده و عدم شفافیت سود را منجر خواهد شد.

بر اساس بند ۹-۲ مفاهیم گزارشگری مالی ایران، اطلاعات مربوط، یا دارای ارزش پیش بینی کنندگی است و یا حائز ارزش تایید کنندگی است. بعلاوه در بند ۱۰-۲ بیان می‌دارد که اطلاعات در مورد وضعیت مالی و عملکرد مالی گذشته اغلب برای پیش بینی وضعیت مالی و عملکرد مالی آتی و

سایر موضوعات مورد علاقه استفاده کنندگان... مورد استفاده قرار می گیرد. انتظار می رود قابلیت پیش بینی بالاتر، نشان از شفافیت بالاتر سود حسابداری در منعکس نمودن بخش بزرگتری از عملکرد اقتصادی شرکت‌ها باشد. توانایی پیش بینی، استعداد کل بسته گزارشگری مالی است که شامل سود و سایر ارقام حسابداری... می گردد. محققین اشاره دارند که توانایی پیش بینی به صورت خاص، توانایی سودهای گذشته در پیش بینی سودهای آتی است.

دچو و همکاران (Dech, et al., 2002) بیان می‌دارند که حسابداری تعهدی و وجود اقلام تعهدی، باعث می‌شود تا ارقام حسابداری (مانند سود) معیار بهتری را برای اندازه‌گیری عملکرد نشان دهد. البته این امکان وجود دارد که مفروضات و برآوردهای حسابداری در اقلام تعهدی ایجاد خطا نماید. پالپو و همکاران (Palpo, et al., 2000) اشاره نموده‌اند که چنین خطاهایی کیفیت ارقام حسابداری را کاهش می‌دهد. زیرا این خطاها موجب اختلال در اقلام تعهدی و سبب عدم شفافیت سود حاصل از اقلام تعهدی می‌گردد. دچو و دیچو (Dech, et al., 2002) بیان می‌دارند که اقلام تعهدی (Acc) با کیفیت باید با جریان‌های نقدی (CF) دوره قبل، جاری و بعد توضیح داده شوند. از این رو خطاهای حاصل از برازش اقلام تعهدی بر جریان‌های نقدی، به مفهوم عدم ارتباط بخشی از اقلام تعهدی به جریان‌های نقدی می‌باشد.

بررسی نظریات مربوط به رابطه شفافیت سود حاکی از رابطه بین شفافیت و وضعیت اقتصادی شرکت است. وردی (Verdi, 2006) معتقد است در شرکت‌هایی که با محدودیت در تامین مالی هستند، نقش شفافیت جهت علامت‌دهی هر چه بیشتر به تامین کنندگان منابع جهت تامین مالی با اهمیت‌تر است. برخی نیز بر این باورند که شفافیت بیشتر، اطلاعات کامل‌تری را نسبت به وضعیت نامناسب این چنین شرکت‌ها می‌فراهم می‌آورد و وضعیت بد آنان را مشخص‌تر می‌سازد و در نتیجه شرکت‌های مزبور کمتر به دنبال شفافیت می‌باشند (Stein, 2003). در تحقیقات دیگری، زیان ده بودن خود نمادی از وجود محدودیت در تامین مالی است (Beaty, 2007). تئوری‌های علامت‌دهی در سطوح مختلف بیان می‌دارند که صرف نظر از ارقامی که توسط گزارش‌های مالی منتشر می‌شود، خود شفافیت بیشتر سبب جذب جریان‌های نقدی بالاتر و بالا رفتن ارزش شرکت می‌گردد (Wolk, 2006).

ریسک و بازده از مهم‌ترین مفاهیم سرمایه‌گذاری می‌باشند که همواره هنگام اتخاذ تصمیمات سرمایه‌گذاری کنار هم بوده و اساس تصمیم‌گیری را شکل می‌دهند. در منابع مختلف تعاریف گوناگونی از این دو واژه صورت گرفته است. در بیانی ساده می‌توان بازده را این‌گونه تعریف نمود:

«هر سهم یا هر پرتفویی از سهام، اگر در فاصله خاصی از زمان خریداری، نگهداری و فروخته شود، بازده خاصی نصیب دارندة آن می‌نماید. این بازدهی، شامل تغییر قیمت و منافع حاصل از مالکیت است. اصطلاح «نرخ بازده» (یا نرخ عایدی) برای توصیف نرخ افزایش یا کاهش سرمایه‌گذاری در طول دوره نگهداری دارایی به کار می‌رود.» (راعی، ۱۳۸۳، ص ۱۱۲). هم‌چنین در مباحث مربوط به تئوری‌های مالی و سرمایه‌گذاری، ریسک را به معنای «میزان اختلاف بازده واقعی یک سرمایه‌گذاری با بازده مورد انتظار آن» تعریف می‌کنند (جونز، ۱۳۸۲، ص ۱۶).

معمولاً در اقتصاد و به ویژه در سرمایه‌گذاری فرض بر آن است که سرمایه‌گذاران منطقی عمل کرده، اطمینان را بر عدم اطمینان ترجیح داده و به عبارتی دیگر ریسک‌گریز می‌باشند. سرمایه‌گذاران منطقی و ریسک‌گریز در ازای قبول ریسک، انتظار دریافت بازده بیشتری دارند.

درجه ریسک‌پذیری یا ریسک‌گریزی، یکی از عوامل مهم تأثیرگذار بر رفتار و تصمیم‌گیری افراد به‌ویژه در بازارهای مالی است. ریسک‌پذیری را می‌توان «انجام هرگونه فعالیتی که دارای حداقل یک نتیجه مبهم و یا نامطمئن باشد» تعریف کرد (Yates, et al., 1994). نتیجه مذکور ممکن است مثبت بوده و منفعتی را برای فرد به همراه داشته باشد و یا منفی بوده و فرد را با زیان مواجه سازد. از دیدگاه تصمیم‌گیری، ریسک‌پذیری عبارت است از «انتخاب سنجیده یک رفتار همراه با ریسک». (Fischhoff, 1994). در نگاهی کلی‌تر می‌توان ریسک‌پذیری را «قبول خطر کردن یا پذیرفتن احتمال ضرر و زیان برای رسیدن به مقصود» تعریف کرد (لطیفی، ۱۳۶۹).

۲-۲- پیشینه تحقیق

تحقیقات تجربی به صورت فزاینده‌ای در حال بررسی نقش شفافیت و کیفیت گزارشگری مالی به عنوان معیاری از تقارن اطلاعاتی می‌باشند. برخی از مطالعات یادشده نشان داده‌اند شفافیت سود بر هزینه سرمایه (باتاچاریا و همکاران، ۲۰۰۳؛ فرانسیز و همکاران، ۲۰۰۵؛ کردستانی و مجدی، ۱۳۸۶)، مدت سررسید بدهی و انتخاب نامطلوب در هنگام اعلام سود (Bhattacharya, et al., 2007) و سطح انباشت وجوه نقد (تروال و سولانو، ۲۰۰۹) اثر گذار می‌باشد. برای کیفیت گزارشگری مالی شاخص‌های متنوعی همچون ارزش اطلاعاتی سود (Barth, et al., 2006)، ویژگی‌های کیفی سود (بیدل و هیلاری، ۲۰۰۶؛ کردستانی و مجدی، ۱۳۸۶) و عموماً کیفیت اقلام تعهدی (وردی، ۲۰۰۶؛ بیٹی، ۲۰۰۷؛ بیدل و دیگران، ۲۰۰۸؛ بهاراس و دیگران، ۲۰۰۸؛ تروال و سولانو، ۲۰۰۹؛ مدرس و حصارزاده، ۱۳۸۵؛ رسیان و حسینی، ۱۳۸۷) به کار گرفته شده است. باتاچاریا و همکاران (Bhattacharya et al., 2003) نشان داده‌اند که هزینه سرمایه در ۳۴ کشور با سه معیار شفافیت

سود رابطه دارد. فرانسیز و همکاران (Francies, et al., 2005) شواهد بین‌المللی را مبنی بر ارتباط تامین مالی خارجی و انگیزه برای اتخاذ سطح بالاتری از افشای اختیاری، فراهم نموده‌اند. بیدل و همکاران (Biddle, et al., 2008)، در بررسی ارتباط کیفیت حسابداری و سرمایه‌گذاری در سطح شرکتها دریافتند که کیفیت حسابداری بالاتر، کارایی سرمایه‌گذاری را با کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و تامین‌کنندگان خارجی سرمایه، تقویت می‌نماید. بیدل و همکاران (Biddle, et al., 2006) نیز بیان نمودند که در کشورهایی که تامین مالی عمدتاً از طریق معاملات در شرایط عادی (بازار سرمایه) انجام می‌شود، در مقایسه با آنهایی که تامین مالی بیشتر از طریق اعتباردهندگان (مانند بانک‌های دولتی) صورت می‌گیرد، ارتباط بین شفافیت حسابداری و کارایی سرمایه‌گذاری بیشتر خواهد بود. معیار شفافیت در تحقیق یاد شده، از ترکیب چهار معیار محافظه‌کاری سود، اجتناب از زیان، عدم هموارسازی سود و به موقع بودن سود ایجاد شده است.

یتی (Beatty, 2007) نیز در بررسی تاثیر دسترسی به اطلاعات محرمانه و نظارت بر نقش کیفیت حسابداری در اخذ تصمیمات اقتصادی، دریافت که دسترسی به اطلاعات محرمانه و نظارت، حساسیت نسبت به جریان‌های نقدی سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهد و اثر کیفیت حسابداری را در کارایی سرمایه‌گذاری می‌کاهد. در تحقیق بیٹی (Beatty, 2007) از کیفیت اقلام تعهدی به عنوان کیفیت حسابداری مالی استفاده شده است. وردی (Verdi, 2006) بیان نمود که رابطه بین شفافیت و کارایی سرمایه‌گذاری برای شرکت‌هایی که محیط اطلاعاتی ضعیف‌تری دارند، قوی‌تر می‌باشد. در پژوهش اخیر از کیفیت اقلام تعهدی به عنوان شفافیت و از مدل فرصت‌های رشد برای اندازه‌گیری کارایی سرمایه‌گذاری استفاده شده است. بوشمن و همکاران (Bushnan, et al., 2001) در بررسی شفافیت مالی و شفافیت دولتی در کشورهای مختلف دریافتند که شفافیت دولتی به نوع رژیم حقوقی - قانونی و شفافیت مالی به اقتصاد سیاسی هر کشور مرتبط است. در تحقیق پیشگفته حجم اطلاعات ارائه شده در موارد خاص مثل اطلاعات تلفیقی، میان‌دوره‌ای، اطلاعات مدیریتی و... به عنوان معیار شفافیت در نظر گرفته شده است. دامودوران (Damodran, 2006) نشان داد که در صورتی که از میزان پیچیدگی شرکت‌ها کاسته شود شفافیت گزارشگری مالی افزایش می‌یابد. ناتان (Natan, 2007) دریافت که شرکت‌ها اخبار پیرامون کاهش‌های عمده در سودشان را تا اعلام سایر اخبار به تاخیر می‌اندازند. علاوه بر آن نشان داد که واکنش بازار به افشائات غیرشفاف، نسبت به افشائات مجدد شفاف، کمتر می‌باشد.

علیرغم اینکه در ایران، تحقیقی در مورد موضوع این تحقیق انجام نشده است، در مورد ویژگی‌های کیفی سود و رابطه آن با سایر مولفه‌ها، تحقیقات گسترده‌ای صورت گرفته است. مدرس و حصارزاده (۱۳۸۷) در بررسی رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و کارایی سرمایه‌گذاری نشان دادند که کیفیت اقلام تعهدی از طریق کاهش بیش و کم سرمایه‌گذاری باعث افزایش کارایی سرمایه‌گذاری می‌گردد. همچنین شواهد حاصل از پژوهش مهرانی و حصارزاده (۱۳۸۸) حاکی از آن است که کیفیت بالاتر اقلام تعهدی سبب کاهش سطح انباشت وجوه نقد و جلوگیری از راکد شدن آن می‌شود. کردستانی و مجدی (۱۳۸۶) به بررسی رابطه بین ویژگی‌های کیفی سود و هزینه سرمایه سهام عادی شرکت پرداخته‌اند. یافته‌های آنان حاکی از تاثیر ویژگی‌های کیفی سود بر هزینه سرمایه سهام عادی است. ثقفی و کردستانی (۱۳۸۳) رابطه بین کیفیت سود و واکنش بازار به تغییرات سود نقدی را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های آنها نشان می‌دهد، بر مبنای کیفیت سود مبتنی بر پایداری سود، واکنش بازار به افزایش سود نقدی شرکت‌ها بر خلاف پیش‌بینی، مثبت است و بر مبنای کیفیت سود و جریان‌ات نقدی عملیاتی، واکنش بازار به کاهش سود نقدی شرکت‌ها مطابق با پیش‌بینی مثبت است. نوروش و همکاران (۱۳۸۶) در بررسی ویژگی‌های شرکت‌های هموارساز به این نتیجه رسیدند که شرکت‌های هموارساز سود، سن بیشتر، عملکرد ضعیف‌تر و نسبت بدهی بالاتری نسبت به شرکت‌های غیرهموارساز دارند. خواجه‌جوری و ناظمی (۱۳۸۴) در تحقیق خود دریافتند که میانگین بازده سهام شرکت‌ها، تحت تاثیر میزان ارقام تعهدی و اجزای مربوط آن قرار نمی‌گیرند.

در این تحقیق جهت دستیابی به پاسخ‌های دقیق‌تر به دو مسئله یادشده در مقدمه تحقیق، ۲ فرضیه اصلی و ۱۰ فرضیه فرعی طرح گردیده است. فرضیه‌های اصلی، پیرامون رابطه ابعاد شفافیت سود با یکدیگر و رابطه بین شفافیت سود و وضعیت اقتصادی شرکت به صورت زیر ارائه می‌گردد.

فرضیه ۱: بین ابعاد شفافیت سود رابطه معنی‌داری وجود دارد.

- ۱-۱: بین کیفیت اقلام تعهدی و محافظه‌کاری سود رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۲-۱: بین کیفیت اقلام تعهدی و عدم هموارسازی سود رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۳-۱: بین کیفیت اقلام تعهدی و قابلیت پیش‌بینی سود رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۴-۱: بین محافظه‌کاری سود و عدم هموارسازی سود رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۵-۱: بین محافظه‌کاری سود و قابلیت پیش‌بینی سود رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۶-۱: بین عدم هموارسازی سود و قابلیت پیش‌بینی سود رابطه معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه ۲: بین شفافیت سود و وضعیت اقتصادی شرکت رابطه معنی داری وجود دارد.

۱-۲: بین شفافیت سود شرکت‌های محدود در تامین مالی و سایرین تفاوت معنی داری وجود دارد.

۲-۲: بین شفافیت سود شرکت‌های زیان ده و سایرین تفاوت معنی داری وجود دارد.

۳-۲: بین شفافیت سود و ارزش شرکت رابطه معنی داری وجود دارد.

۴-۲: بین شفافیت سود و نوسانات جریان های نقد عملیاتی رابطه معنی داری وجود دارد.

۳- روش تحقیق

۳-۱- جامعه و نمونه آماری

به جهت دستیابی به صورت های مالی تهیه شده بر اساس استانداردهای حسابداری واحد (ایران) جامعه آماری این تحقیق کلیه شرکت‌هایی می باشد که حداقل از ابتدای سال ۱۳۷۹ در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده تا پایان سال ۱۳۸۵ در آن حضور داشته و دوره مالی آن‌ها منتهی به پایان اسفند ماه باشد؛ طی سال های مزبور تغییر فعالیت یا تغییر سال مالی نداده باشد؛ جزء بانک ها و موسسات مالی نباشند؛ اطلاعات آن‌ها در دسترس بوده و وقفه معاملاتی بیش از شش ماه در دوره زمانی تحقیق نداشته باشد. با مد نظر قرار دادن محدودیت‌های فوق اطلاعات تعداد ۱۲۰ شرکت از نرم افزارهای ره‌آورد نوین و تدبیرپرداز استخراج گردید. پس از جمع آوری اطلاعات، داده‌ها از طریق بسته نرم‌افزار آماری SPSS مورد پردازش قرار گرفت.

۳-۲- مدل‌های تحقیق

این نوشتار از چهار معیار و مدل برای اندازه گیری شفافیت سود حسابداری بهره می برد. زیرا نقصان در این چهار شاخص، موجب تضعیف رابطه گزارشهای عملکرد حسابداری با گزارشهای عملکرد واقعی اقتصادی می‌شود. در ادامه، پس از ارایه آماره های توصیفی ابعاد یاد شده، مدل های مربوط به هر یک از ابعاد شفافیت سود در این تحقیق، یعنی محافظه کاری سود، عدم هموارسازی سود، قابلیت پیش بینی سود و کیفیت اقلام تعهدی، ارائه می‌گردد.

جدول (۱): آمار توصیفی ابعاد شفافیت سود

کیفیت اقلام تعهدی	قابلیت پیش بینی سود	عدم هموارسازی سود	محافظه کاری سود	
-۱/۱۵۵	-۱/۵۸۰	-۲/۸۵۰	-۴/۰۳۴۳	کمینه
۰/۵۴۷	۰/۸۴۱	۰/۹۸۹	۵/۳۱۴	بیشینه
۰/۰۰۵	۰/۰۶۷	۰/۰۰۳	۰/۱۱۹	میانه
۱۹۲/۰	۰/۲۳۹	۰/۴۰۱	۰/۶۸۹	انحراف معیار

۳-۲-۱- محافظه کاری سود

در این مقاله به پیروی از باتاچاریا و دیگران (۲۰۰۴) محافظه کاری سود در شرکت‌های مختلف با درجه بندی اقلام تعهدی اندازه گیری می‌شود. زیرا انتظار می‌رود به کارگیری رویه های حسابداری محافظه کارانه برای محاسبه سود، به دلیل گنجانیدن مقادیر بیشتری از زیان های اقتصادی نسبت به منافع اقتصادی، منجر به اقلام تعهدی منفی گردد. بنابراین مقادیر کوچکتر اقلام تعهدی، محافظه کاری بیشتری را منعکس می‌کند. مطابق با ادبیات گذشته، در این تحقیق از روش محاسباتی دجو و همکاران (Dech, et al., 2002) که در زیر ارائه شده است، برای محاسبه اقلام تعهدی استفاده می‌شود.

$$Acc = (\Delta CA - \Delta C) - (\Delta CL - \Delta STD) - Dep$$

Acc: اقلام تعهدی سرمایه در گردش

CA: جمع دارایی های جاری پایان دوره

C: موجودی نقد پایان دوره

CL: جمع بدهی های جاری پایان دوره

STD: تسهیلات مالی دریافتی کوتاه مدت پایان دوره

Dep: هزینه استهلاک دوره

۳-۲-۲- عدم هموارسازی سود

به پیروی از لئوز و همکاران (۲۰۰۲) در این نوشتار برای محاسبه معیار عدم هموارسازی سود از تحلیل همبستگی بین تغییر در اقلام تعهدی و تغییر در جریانهای نقدی برای هر سال-شرکت استفاده می‌شود. از آنجا که بخشی از هموارسازی سود پیامد ذاتی فرآیند حسابداری تعهدی است، به طور کلی انتظار می‌رود این معیار منفی باشد. هرچه همبستگی پیشگفته منفی تر باشد، احتمالاً موجب مخدوش نمودن تصویر نوسانات در عملکرد اقتصادی شرکت شده و عدم شفافیت سود را منجر خواهد شد. بنابراین مقادیر β_1 بزرگتر، شفافیت سود بالاتری را نشان می‌دهد.

$$\Delta Acc = \beta_0 + \beta_1 \Delta CFO + \varepsilon$$

Acc: اقلام تعهدی مدل قبل

CFO: جریان نقد عملیاتی دوره

β_1 : معیار اندازه گیری عدم هموارسازی

۳-۲-۳- قابلیت پیش بینی سود

محققین اشاره دارند که توانایی پیش بینی به صورت خاص، توانایی سودهای گذشته در پیش بینی سودهای آتی است. با این وصف، انحراف معیار مقادیر خطای حاصل از رگرسیون سود هر دوره به سود دوره قبل، به عنوان معیاری جهت اندازه گیری قابلیت پیش بینی سود حسابداری در نظر گرفته می شود.

$$\Delta Acc = \beta_0 + \beta_1 \Delta CFO + \varepsilon$$

Acc: اقلام تعهدی مدل ۲

CFO: جریان نقد عملیاتی دوره

β_1 : معیار اندازه گیری عدم هموارسازی

در این پژوهش از داده های ۴ ساله برای محاسبه انحراف معیار پیشگفته استفاده می شود. برای مثال انحراف معیار مقادیر خطای سال ۸۰ تا ۸۳، به عنوان معیاری جهت اندازه گیری قابلیت پیش بینی سود سال ۸۳ استفاده می گردد.

۳-۲-۴- کیفیت اقلام تعهدی

دچو و همکاران (Dechow, et al., 2002) بیان می دارند که اقلام تعهدی (Acc) با کیفیت باید با جریان های نقدی (CF) دوره قبل، جاری و بعد توضیح داده شوند. از این رو خطاهای حاصل از برازش اقلام تعهدی بر جریان های نقدی، به مفهوم عدم ارتباط بخشی از اقلام تعهدی به جریان های نقدی می باشد. انحراف معیار این خطاها به عنوان معیاری جهت اندازه گیری میزان شفافیت سود اقلام تعهدی در نظر گرفته می شود.

$$Acc = \alpha + \beta_1 CFO_{t-1} + \beta_2 CFO_t + \beta_3 CF_{t+1} + \beta_4 \Delta S_t + \beta_5 FA_t + \varepsilon$$

Acc: اقلام تعهدی سرمایه در گردش مدل ۲

CFO: جریان های نقدی عملیاتی دوره

ΔS_t : تغییرات درآمد فروش بین دو دوره

FA: دارایی های ثابت پایان دوره

امسی نیکلز (McNicolz, 2002) با وارد نمودن متغیر کنترلی تغییر در درآمد فروش (ΔS) ضریب همبستگی این مدل را افزایش داده است. بنابراین در این تحقیق این متغیر نیز به عنوان متغیر کنترلی وارد مدل می‌شود.

۳-۲-۵- شاخص ترکیبی شفافیت سود حسابداری

چون در ادبیات حسابداری دقیقاً مشخص نیست که کدام یک از ابعاد شفافیت سود نقش با اهمیت تری را ایفا می‌نماید، با بسط روش بیدل و همکاران (Biddle, et al., 2006)، و با ایده گرفتن از کاپلان و زینگالاس (1997)، لامنت و همکاران (2001)، باتاچاریا و همکاران (Bhattacharya, et al., 2004) و نیز جهانخانی و کنعانی (۱۳۸۵)، پس از محاسبه ارقام هر یک از ابعاد شفافیت سود در این تحقیق، یعنی محافظه کاری سود، عدم هموارسازی سود، قابلیت پیش‌بینی سود و کیفیت اقلام تعهدی (با توجه به مبنای نظری بالا و استفاده از مدل‌های پیش‌گفته) این ابعاد در یک شاخص ترکیبی جای داده شد.

روش ترکیب این موارد بدین صورت بود که ابتدا مقادیر حاصل از هر یک از ابعاد شفافیت سود، به ۵ دسته تقسیم شد (طبقات ۲۰ درصدی-پنجک). پس از آن به کوچکترین ارقام (پنجک اول) هر یک از مقادیر شاخص‌های محافظه کاری، کیفیت اقلام تعهدی و قابلیت پیش‌بینی عدد ۵، پنجک دوم عدد ۴ و ... پنجک اول عدد ۱ اختصاص داده شد. زیرا مقادیر کوچکتر حاصل از هر یک از مدل‌های پیش‌گفته، منعکس کننده میزان بالاتری از شفافیت سود می‌باشد. برخلاف سه بعد یادشده، چون مقادیر کوچکتر حاصل از مدل عدم هموارسازی، نشان‌دهنده شفافیت کمتر سود می‌باشند به مقادیر کوچکتر (پنجک اول) عدد ۱، پنجک دوم عدد ۲ و ... پنجک پنجم عدد ۵، اختصاص داده شد. در نهایت پس از کدگذاری هر یک از مقادیر چنان که بیان گردید، امکان ترکیب آنها در یک شاخص میسر گردید. حاصل جمع کدهای اختصاص داده شده برای هر شرکت نشان دهنده میزان شفافیت سود آن شرکت خواهد بود. بدیهی است بزرگترین رقم حاصل جمع، حداکثر می‌تواند $20(5 \times 4)$ و حداقل $5(1 \times 5)$ باشد. به عبارت دیگر عدد ۲۰ نشان دهنده بیشترین میزان شفافیت سود و عدد ۵ نشان دهنده کمترین میزان شفافیت سود برای هر یک از شرکت‌ها خواهد بود.

۳-۲-۶- شاخص محدودیت در تامین مالی KZ

برای تمیز شرکت‌های محدود در تامین مالی از سایر واحدهای تجاری جهت آزمون نمودن یکی از فرضیه‌های تحقیق، از شاخص محدودیت در تامین مالی کاپلان و زینگالاس که توسط تهرانی و حصارزاده (۱۳۸۸) در مدل زیر بومی شده استفاده می‌شود.

$$KZ_{IR} = 17.330 - 37.486C - 15.216Div + 3.394Lev - 1.402MTB$$

متغیرها از چپ به راست، محدودیت در تامین مالی، مانده وجه نقد، سود تقسیمی، نسبت بدهی و نسبت ارزش بازار دارایی‌ها به بدهی هاست. روش استفاده از این شاخص بدین ترتیب است که ابتدا مقادیر واقعی را در معادله شاخص KZ وارد نموده، مقدار KZ محاسبه می‌شود. با مرتب کردن مقادیر از کوچکترین (پنجک اول) به بزرگترین (پنجک آخر) می‌توان شرکت‌های موجود در پنجک چهارم و پنجم را به عنوان محدودیت تامین مالی شناسایی نمود.

۴. یافته‌های تحقیق

۴-۱- فرضیه اصلی اول تحقیق

هدف این تحقیق از به کارگیری چند سنجه مختلف شفافیت سود حسابداری، توجه به ابعاد مختلف شفافیت سود و عدم سوگیری در نتایج تحقیق بوده است. بنابراین بررسی رابطه بین این ابعاد، می‌تواند دانش بیشتر و دقیقتری را فراهم نماید. برای بررسی رابطه بین ابعاد شفافیت سود، از آزمون ضریب همبستگی جزئی استفاده شده است. در این تحقیق از ۱۲ متغیر کنترلی که در جدول ۲ معرفی شده است و همگی به ترتیب نزولی به صعودی از ۱ تا ۵ کد گذاری شده اند، جهت کنترل بسیاری از عوامل شناخته شده یا پنهان، که ممکن است بر رابطه بین متغیرهای اصلی این تحقیق اثرگذار باشد استفاده شده است (Biddle, et al., 2008).

همانطور که جدول ۲ نشان می‌دهد سطح معنی‌داری بین کیفیت ارقام تعهدی و محافظه‌کاری سود ۰/۰۶۲ رابطه معنی‌دار و منفی را سطح خطای ۱۰٪ نشان داد [تایید فرضیه ۱-۱]. این یافته حاکی از آن است که احتمالاً نوسان کمتر در مقادیری از ارقام تعهدی که توسط جریان‌ات نقدی و فروش توضیح داده نمی‌شود (کیفیت بالاتر ارقام تعهدی) با مقادیر بزرگتر ارقام تعهدی (عدم محافظه‌کاری) همراه می‌باشد.

بررسی رابطه بین کیفیت ارقام تعهدی و عدم هموارسازی سود نیز نشان داد که رابطه معنی‌دار و منفی بین کیفیت ارقام تعهدی و عدم هموارسازی سود وجود دارد [تایید فرضیه ۱-۲]. این بدان معناست که هموارسازی سود در شرکت‌هایی که دارای کیفیت پایین تر ارقام تعهدی‌اند کمتر می‌باشد. به بیان دیگر هر چه قدر ارقام تعهدی کیفیت پایین‌تری داشته باشد، هموارسازی ناشی از فرآیند حسابداری تعهدی پایین‌تر است.

علاوه بر این، آزمون معنی‌داری رابطه بین کیفیت ارقام تعهدی و قابلیت پیش‌بینی سود، نشان داد که بین دو سنجه شفافیت سود مزبور رابطه معنی‌دار و مثبتی وجود دارد [تایید فرضیه ۱-۳]. این

معنی داری بدین مفهوم است که کیفیت بالاتر در اقلام تعهدی با قابلیت بالاتر پیش بینی سود ارتباط دارد.

آزمون فرضیات ۴-۱ و ۵-۱ معنی داری رابطه محافظه کاری با عدم هموارسازی سود و قابلیت پیش‌بینی سود را تایید نمود.

با این وجود، آزمون معنی داری رابطه بین عدم هموارسازی سود و قابلیت پیش‌بینی حاکی از آن است که رابطه معنی دار و منفی بین آن‌ها وجود دارد [تایید فرضیه ۱-۶]. به عبارت دیگر هموارسازی بیشتر در شرکت‌ها با افزایش قابلیت پیش‌بینی در سود مقارن می‌باشد.

جدول (۲): بررسی رابطه بین ابعاد شفافیت سود در این تحقیق - آزمون ضریب همبستگی جزئی الف

فرضیه H ₀ آماری: ρ=0	محافظه کاری سود	عدم هموارسازی سود		کیفیت اقلام تعهدی
		سود	قابلیت پیش‌بینی سود	
محافظه کاری سود	۰/۰۵۱	-۰/۰۵۹	-۰/۱۲۴	
	۰/۴۴۶	۰/۳۷۹	۰/۰۶۲	
عدم هموارسازی سود	۱	-۰/۲۸۰	-۰/۲۷۷	
	۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	
قابلیت پیش‌بینی		۱	۰/۵۵۳	
		۰	۰/۰۰۰	
کیفیت اقلام تعهدی			۱	
			۰	

الف) متغیرهای کنترلی: Loss.Div.C/FA.CFO/S.Lev.FA/TA,SD CFO.ROA.ROA_{t-1}.OP/TA.MTBlogTA
 ها، نسبت ارزش بازار به دفتری دارایی‌ها، سود عملیاتی، بازده دارایی‌های در دوره قبل، بازده دارایی‌ها، نوسانات جریان‌های نقدی، دارایی ثابت، نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام و متغیرهای دو ارزشی سود تقسیمی و زیان شرکت (ب) همبستگی بین متغیرها (ج) سطح معنی‌داری (پی‌ویلو) (د) ضرایبی که حداقل در سطح خطای ۱۰٪ معنی‌دارند، برجسته شده‌اند.

۴-۲- فرضیه اصلی دوم تحقیق

فرضیه اصلی دوم تحقیق جهت بررسی رابطه بین شفافیت سود حسابداری شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و وضعیت اقتصادی آن‌ها طرح گردیده است. محدودیت تامین مالی، زیان دهی، ارزش شرکت و نوسانات در جریانهای نقدی عملیاتی، از جمله مولفه‌هایی است که در این تحقیق برای بررسی و مذاقه در فرضیه اصلی دوم، استفاده شده است. همانطور که جدول ۳ نشان

می‌دهد که برای بررسی و آزمون فرضیه‌های فرعی فرضیه اصلی دوم تحقیق، از آزمون مقایسه میانگین دو جامعه، آزمون ضریب همبستگی جزئی و رگرسیون آماری با در نظر گرفتن متغیرهای کنترلی استفاده شده در آزمون فرضیه اصلی اول، به کار رفته است. علت استفاده از رگرسیون آماری، بررسی رابطه بین علت و معلول می‌باشد. به بیان دیگر رابطه بین شفافیت سود حسابداری و ارزش شرکت با یک سال تاخیر بررسی شده است (رابطه بین شفافیت سود حسابداری سال t و ارزش شرکت در سال $t+1$). در بررسی وجود تفاوت معنی‌دار بین شفافیت سود حسابداری شرکت‌های محدود در تامین مالی و شرکت‌های زیان ده با سایرین، از آزمون مقایسه میانگین دو جامعه استفاده شده است.

نتایج حاصل از آزمون وجود تفاوت معنی‌دار بین شفافیت سود حسابداری شرکت‌های محدود در تامین مالی و شرکت‌های زیان ده با سایرین، یعنی سطوح معنی‌داری ۰/۰۲۵ و ۰/۰۰۷، نشان دهنده وجود تفاوت معنی‌دار بین آنها می‌باشد [تایید فرضیه ۱-۲ و ۲-۲]. بررسی مقادیر حد بالا و حد پایین حاصل از آزمون مقایسه میانگین دو جامعه حاکی از آن است که در سطح خطای ۵٪، شفافیت سود حسابداری شرکت‌های محدود در تامین مالی نسبت به سایر شرکت‌ها و همچنین شفافیت سود حسابداری شرکت‌های زیان ده نسبت به سایر شرکت‌ها کمتر می‌باشد. تمیز شرکت‌های محدود در تامین مالی از سایرین، همانطور که در قسمت شاخص محدودیت در تامین مالی KZ بیان شد، از طریق شاخص KZ و ایجاد متغیر دو ارزشی محدودیت در تامین مالی، صورت گرفته است. شرکت‌های محدود در تامین مالی مورد آزمون، ۲۴٪ کل شرکت‌های نمونه را تشکیل داده‌اند. شرکت‌های زیان ده نیز با استفاده از یک متغیر دو ارزشی و مشابه با آزمون فرضیه معنی‌داری رابطه بین شفافیت سود و شرکت‌های محدود در تامین مالی، در تحلیلات آماری منظور شده است. تعداد شرکت‌های زیان ده مورد آزمون نیز ۱۹٪ تعداد کل شرکت‌های نمونه بوده است.

آزمون فرضیه ۲-۳ به بررسی رابطه بین شفافیت سود حسابداری با ارزش شرکت در یک دوره بعد می‌پردازد. همانطور که جدول ۴ نشان می‌دهد آماره P-Value ضریب ارزش شرکت در مدل رگرسیونی ۰/۸۰۲ می‌باشد که نشان دهنده عدم معنی‌داری رابطه بین شفافیت سود و ارزش شرکت می‌باشد [رد فرضیه ۲-۳]. آزمون F مدل‌های رگرسیونی حاکی از معنی‌داری آنها است که به سبب رد فرضیات مربوط به این مدل‌ها از ارائه آنها نیز اجتناب می‌گردد. بررسی مفروضات رگرسیونی حاکی از مناسب بودن مقادیر آماره دورین - واتسن در کلیه مدل‌ها، دارا بودن خطاها از توزیع نرمال با میانگین صفر و مناسب بودن آزمون‌های هم خطی می‌باشد. البته به علت استفاده از متغیرهای کنترلی فراوان،

وجود میزانی از هم خطی در بین مدل‌ها منطقی است با این حال کنار گذاشتن برخی از متغیرها و یا استفاده از لگاریتم متغیرها جهت رفع هم خطی نسبی، در نتایج تحقیق بی‌تاثیر ارزیابی گردید. جدول (۲): بررسی رابطه بین شفافیت سود و وضعیت اقتصادی شرکت - آزمون مقایسه میانگین دو جامعه و رگرسیون

آماري و آزمون ضريب همبستگي جزئي

ردیف	متغیرهای اصلی	روش آماری یا مدل رگرسیونی	فرضیه آماری H_0	P-Value	نتیجه (* : تایید فرضیات تحقیق = رد فرضیات آماری)
۱-۲	شفافیت سود شرکت‌های محدود در تامین مالی و شفافیت سود سایر شرکت‌ها	آزمون t تست - مقایسه میانگین دو جامعه	$\mu_{FC} = \mu_{NFC}$	0.025	*تایید وجود تفاوت معنی‌دار بین شفافیت سود شرکت‌های محدود در تامین مالی و شفافیت سود سایر شرکت‌ها سایرین
۲-۲	شفافیت سود شرکت‌های زیان ده و شفافیت سود سایر شرکت‌ها	آزمون t تست - مقایسه میانگین دو جامعه	$\mu_L = \mu_{NL}$	0.007	تایید وجود تفاوت معنی‌دار بین شفافیت سود شرکت‌های زیان ده شفافیت سود سایر شرکت‌ها
۳-۲	شفافیت سود و ارزش شرکت	$Trans = \beta_0 + \beta_1 MVOF_{t+1} + \dots$	$\beta_1 = 0$	0.802	رد وجود ارتباط معنی‌دار بین شفافیت سود و ارزش شرکت در یک دوره بعد
۴-۲	شفافیت سود و نوسانات جریان نقد عملیاتی شرکت	آزمون ضریب همبستگی جزئی	$\rho =$	0.196	رد وجود ارتباط معنی‌دار بین شفافیت سود و نوسانات جریانهای نقد عملیاتی شرکت

آزمون فرضیه ۲-۴ به بررسی رابطه بین شفافیت سود حسابداری و نوسانات جریانهای نقدی شرکت می‌پردازد. مقدار سطح معنی‌داری آزمون ضریب همبستگی جزئی بین این دو متغیر، ۰/۱۹۶، حاکی از عدم وجود ارتباط آماری معنی‌دار بین شفافیت سود حسابداری و نوسانات جریانهای نقد عملیاتی می‌باشد [رد فرضیه ۲-۴].

۴-۳- تحلیل حساسیت

نگارندگان تحقیق با کدگذاری ابعاد شفافیت سود از ۱ تا ۵، به تجمع و ترکیب ابعاد شفافیت سود در یک شاخص، مبادرت ورزیده‌اند. در آنالیز حساسیت این تحقیق با کدگذاری دو ارزشی (۰ و ۱) با استفاده از میانه‌های ابعاد، مشابه بعضی از تحقیقات مانند باتاچاریا و همکاران (Bhattacharya, et al., 2004) انجام شده است مجدداً فرضیات آزمون گردید. به طور کلی نتایج حاصل از آزمون مجدد حاکی از عدم تغییر با اهمیت در نتایج این تحقیق می‌باشد. تنها تغییر در مورد معنی‌داری حاصل از آزمون فرضیات مجدد، مربوط به رابطه بین کیفیت اقلام تعهدی و محافظه‌کاری می‌باشد که برخلاف قبل به لحاظ آماری معنی‌دار نبود.

۵- نتیجه‌گیری و پیشنهادها

این تحقیق به بررسی شفافیت حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. معیار شفافیت در این تحقیق، حاصل تجمع و ترکیب چهار بعد شفافیت شامل کیفیت اقلام تعهدی، محافظه‌کاری سود، عدم هموارسازی سود و قابلیت پیش‌بینی سود بود. بررسی شفافیت سود در دو حوزه، رابطه بین ابعاد شفافیت سود و رابطه بین شفافیت سود و وضعیت اقتصادی شرکت با طرح ۱۰ فرضیه انجام شد. نتایج حاصل از بررسی شفافیت سود در حوزه اول، نشان داد که بین کیفیت اقلام تعهدی و محافظه‌کاری سود، کیفیت اقلام تعهدی و عدم هموارسازی سود، و بالاخره عدم هموارسازی سود و قابلیت پیش‌بینی سود رابطه معکوس و بین کیفیت اقلام تعهدی و قابلیت پیش‌بینی سود رابطه مستقیمی وجود دارد. با این حال رابطه محافظه‌کاری با عدم هموارسازی سود و قابلیت پیش‌بینی سود به لحاظ آماری تایید نگردید. شواهد تحقیق امسی نیکلز (2002) نیز حاکی از وجود رابطه مثبت بین کیفیت اقلام تعهدی و قابلیت پیش‌بینی سود می‌باشد. البته نتایج این تحقیق، با شواهد پژوهش باتاچاریا و همکاران (Bhattacharya, et al., 2003) در مورد وجود رابطه معکوس بین محافظه‌کاری سود و عدم هموارسازی سود مطابقت ندارد. اگرچه یافته‌های مقاله حاضر نشان‌گر عدم رابطه معنی‌دار بین محافظه‌کاری سود و قابلیت پیش‌بینی سود می‌باشد، ولی بر اساس جدول ۲ وجود رابطه معکوس مطابق آن چه در تحقیق پاییک و همکاران (2007) وجود دارد، به چشم می‌خورد. این ارتباطات می‌تواند مورد توجه تحقیقات آتی نیز قرار گیرد. بعلاوه ارتباطات مستقیم و معکوس هر یک از معیارهای مزبور می‌تواند علت تفاوت در نتایج بعضی از تحقیقات پیرامون ویژگی‌های کیفی سود را توجیه نماید. آزمون فرضیات مربوط به بررسی رابطه بین شفافیت سود و وضعیت اقتصادی شرکت، حوزه دوم، نشان داد که تفاوت در شفافیت سود حسابداری شرکت‌های

محدود در تامین مالی و همچنین شرکت‌های زیان ده نسبت به سایر شرکت‌ها به لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد. به بیان دقیق‌تر شرکت‌های دارای محدودیت در تامین مالی و شرکت‌های زیان ده نسبت به سایر شرکت‌ها شفافیت سود حسابداری کمتری دارند. در این حوزه ارتباط بین شفافیت سود حسابداری و ارزش شرکت، در یک دوره بعد، معنی‌دار نبود. به سرمایه‌گذاران، مشاوران و تحلیل‌گران مالی پیشنهاد می‌گردد که عامل کیفیت گزارشگری مالی در همه ابعاد خود به عنوان یک عامل تاثیرگذار بر تصمیمات سرمایه‌گذاری مورد توجه قرار گرفته و در ارایه مشاوره و یا اخذ تصمیم نهایی مورد استفاده واقع گردد. زیرا همانطور که بیان گردید برخی از ابعاد کیفیت گزارشگری مالی، رابطه معکوسی با یکدیگر دارند و همه این موارد پیامدهای اقتصادی خص خود را دارند. بدیهی است که عدم توجه کافی به شفافیت باعث عدم توجه به قدرت گزارشات مالی در انعکاس رویدادهای مالی خواهد شد.

Archive of SID

منابع و مأخذ:

۱. ابراهیمی کردلر، علی؛ محمد آبادی، مهدی؛ حصارزاده؛ رضا (۱۳۸۷). "بررسی رابطه بین تضاد منافع سهام داران- اعتباردهندگان با محدودیت در تامین مالی و توزیع سود". فصلنامه اوراق بهادار. شماره ۴. صص ۶۵ تا ۹۰.
۲. تهرانی، رضا؛ رضا، حصارزاده. (۱۳۸۸). "نقش جریان های نقدی آزاد و محدودیت در تامین مالی بر بیش سرمایه گذاری و کم سرمایه گذاری". تحقیقات حسابداری، شماره ۴، تابستان ۱۳۸۸.
۳. ثقفی، علی؛ فدایی، حمیدرضا. (۱۳۸۶). "گزینش مدلی کارآمد برای پیش بینی جریانهای نقدی بر اساس مقایسه مدل های مربوط در بورس اوراق بهادار تهران". فصلنامه بررسیهای حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۰، صفحه ۳ تا ۲۴.
۴. ثقفی، علی؛ هاشمی، سید عباس. (۱۳۸۳). "بررسی تحلیلی رابطه بین جریان های نقدی عملیاتی و اقلام تعهدی، ارایه مدلی برای پیش بینی جریانهای نقدی عملیاتی". فصلنامه بررسیهای حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۸، صص ۲۹ تا ۵۲.
۵. جهانخانی، علی؛ کنعانی امیری، منصور. (۱۳۸۵). "ارائه مدل میزان مخارج سرمایه ای در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از اطلاعات حسابداری". دوماهنامه دانشور رفتار، شماره ۱۷، صفحه ۵۷ تا ۸۶.
۶. حیدری کردزنگنه، غلامرضا؛ عالی پور، زهره. (۱۳۸۶). "مهندسی فرهنگ خصوصی سازی". تهران: پندارفارس.
۷. رساییان، امیر؛ حسینی، وحید. (۱۳۸۷). "کیفیت اقلام تعهدی و هزینه سرمایه". فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۳، صص ۶۷ تا ۸۲.
۸. کردستانی، غلامرضا؛ مجدلی، ضیاءالدین. (۱۳۸۶). "بررسی رابطه بین ویژگی های کیفی سود و هزینه سرمایه سهام عادی". فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۸، صفحه ۸۵ تا ۱۰۴.
۹. مدرس، احمد؛ حصارزاده؛ رضا. (۱۳۸۷). "کیفیت گزارشگری مالی و کارایی سرمایه گذاری". فصلنامه اوراق بهادار. شماره ۲. صص ۸۷ تا ۱۰۳.
۱۰. مشایخ، شهناز؛ اسماعیلی، مریم. (۱۳۸۵). "بررسی رابطه بین کیفیت سود و برخی از جنبه های اصول راهبردی در شرکت های پذیرفته شده در بورس تهران". فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۵، صفحه ۲۵ تا ۴۴.

۱۱. مومنی، منصور؛ فعال قیومی، علی. (۱۳۸۶). "تحلیل های آماری با استفاده از SPSS". تهران: کتاب نو.
۱۲. مهران، کاوه؛ عارف منش، زهره. (۱۳۸۷). "بررسی هموارسازی سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۱، صفحه ۳۷ تا ۵۶.
۱۳. مهران، کاوه؛ حصارزاده، رضا. (۱۳۸۸). "کیفیت حسابداری و سطح انباشت وجوه نقد". فصلنامه اوراق بهادار. شماره ۵. صص ۱۰۵ تا ۱۲۷.
14. Barth, M., Y. Konchitchki, and W. Landsman, (2006), "Cost of capital and financial statement transparency". Working paper Stanford University, Palo Alto, CA.
15. Beatty, Anne, Liao, Scott, Webber, J. (2007), "The Effect of Private Information and Monitoring on the Role of Accountin Quality in Investment Decisions". www.TDP.com
16. Bhattacharya, N., H. Desai, and K. Venkataraman, (2007), "Earnings quality and information asymmetry: evidence from trading costs, working paper". Working Paper.
17. Bhattacharya, U., H. Daouk, and M. Welker. (2003). The world price of earnings opacity. The Accounting Review 78 (3), Pp: 641-678
18. Biddle, G. Hilary G. (2006). "Accounting Quality and Firm-Level Capital Investment". The Accounting Review, 81, Pp: 963-982.
19. Biddle, G., Hilary, G., Verdi, R. (2008), "How Does Financial Reporting Quality Improve Investment Efficiency?". Working Paper
20. Bushman, R., Piotroski, J and Smith. A (2001), "What Determines Corporate Transparency?" First draft, September 2001. www.SSRN.com
21. Damodaran, A. (2006), The Value of Transparency and the Cost of Complexity. Working paper
22. Dechow, P., Dichev, I. (2002), "The quality of accruals and earnings: The role of accrual estimation errors". The Accounting Review 77 Supplement, Pp: 35-59
23. Dongmei, L. (2006), Financial Constraints, R&D Investment, and Stock Returns: Theory and Evidence. The Wharton School, University of Pennsylvania, Working paper.
24. Francis, J., R. LaFond, P. M. Olsson, and K. Schipper, 2005, The market pricing of accruals quality, Journal of Accounting and Economics 39, 295
25. McNichols, M., (2002). "Discussion of the quality of accruals and earnings: the role of accrual estimation errors". The Accounting Review 77, Pp: 61-69.
26. Nathan, S (2007). "Do Firms Strategically Manage the Timing and Transparency of Accounting Restatement Disclosures?". www.SSRN.com

27. Naurin ,D. Fellow ,M. C, And Schuman ,R(2006),"Transparency, Publicity, Accountability – The missing links". Centre for Advanced Studies, European University Institute; E-Mail: daniel.naurin@iue.it
28. Paek, W., Chen, L., and Sami, L. (2007), "Accounting Conservatism, Earning Persistence and Multiples on Earnings". Working paper, SSRN Working Paper Series.
29. Schipper, K. Vincent, L. (2003), "Earnings Quality". Accounting Horizons Pp: 17-97 110
30. Sharp, N. (2007), "Do Firms Strategically Manage the Timing and Transparency of Accounting Restatement Disclosures?" www.SSRN.com
31. Stein, J., (2003), "Agency, information and corporate investment". in Handbook of the Economics of Finance, edited by George Constantinides, 2003, Pp: 111-165.
32. Teruel, P., J. Solano, (2009), "Accruals quality and corporate cash holdings". Accounting and Finance 49, Pp: 95-115.
33. Verdi, R. (2006), "Financial Reporting Quality and Investment Efficiency". M.I.T. Working Paper.
34. Wolk, H. J, Dodd. Tearney, M. (2006), Accounting Theory. Thomson

Archive of SID